

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2023. május 10.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat.** A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgáló csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgáló nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgáló a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon az összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori keleti vallások (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1., 3. (*A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatóak.*)
 b) buddhizmus / buddhista (vallás), 6.
 c) zsidó (vallás), 2.
 d) brahmanizmus / hinduizmus / hindu (vallás), 6.

2. Hűbériség (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Leírás	Sorszám
a) Személyes hadba vonulási vagy katonaállítási kötelezettség	7.
b) A királynak való egyösszegű adózás kiváltságával bíró társadalmi csoport	8.
c) Természetben vagy pénzben fizetett járadék	5.
d) Föld juttatása közvetlen művelésre és védelem nyújtása	4.
e) A falépítés vagy árumegállítás jogának adományozása	1.
f) Örökíthető földbirtok adományozása	3.
g) A kereskedelem fejlődésével növekvő királyi bevétel	6.
h) Adómentesség kiváltságával bíró társadalmi csoport	2.

3. Középkori magyar uralkodók (Összesen 4 pont.)

- a) **A)** (Luxemburgi) Zsigmond; **B)** Hunyadi / I. Mátyás (Elemenként 0,5 pont.)
 b) Az egyház / a kereszténység / a pápák védelmére. *vagy* Az eretnekek elleni küzdelemre. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
 c) **1.** Az A) forráshoz köthető uralkodó / Zsigmond öröklés útján szerezte meg. *vagy* A B) forrásban szereplő uralkodó / Mátyás háború / választás útján jutott hozzá. **2.** Az A) forráshoz köthető uralkodó / Zsigmond az ország egész területét megszerezte / birtokolta. *vagy* A B) forrásban szereplő uralkodó / Mátyás csak az ország egy részét szerezte meg / birtokolta. (*A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak.*) (Elemenként 1 pont.)

4. A kora újkori gazdaság (Összesen 4 pont.)

Állítás	A térség sorszáma
a) Jelentős mennyiségű nemesfém áramlott be ide annak köszönhetően, hogy hagyományos árucikkei drága luxuscikkeknek számítottak.	3.
b) Növekvő népessége és fejlődő ipara miatt egyre több élelmiszerre és nyersanyagra volt szüksége.	2.
c) Az itt létrejövő nagybirtokoknak – amelyeken jellemzően egyetlen fajta növényt termesztettek – jelentős volt a munkaerőigénye.	1.
d) Kereskedelmi központjai a korszakban a kontinens nyugati partvidékére helyeződtek át.	2.

- e) Új földrész kapcsolódott be a kereskedelembe. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- f) Új / tengeri / Afrikát megkerülő útvonalat talált Ázsiába. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

5. A török kiűzése (Összesen 3 pont.)

- a) 1. (0,5 pont)
- b) 3. (0,5 pont)
- c) 5. (0,5 pont)
- d) 1699 (0,5 pont)
- e) Mert közigazgatásilag nem a Magyar Királyság része. / Nem magyarok alkották a határvédő katonaságot. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.) (1 pont)

6. Bécsi kongresszus (Összesen 3 pont.)

Leírás	Sorszám
a) A napóleoni háborúk menetét megfordította, majd 1815-ben részt vett a Szent Szövetség megalapításában.	1.
b) Államminisztere vált a napóleoni háborúk utáni nemzetközi politika legmeghatározóbb alakítójává.	2.
c) Uralkodócsaládja a kongresszus támogatásával visszakapta trónját.	3.
d) Legfőbb célja volt, hogy a békekongresszus ne a győzteseket jutalmazza túlzottan, hanem hosszú távú erőegyensúlyt teremtsen a kontinensen.	4.

(Elemenként 0,5 pont.)

- e) abszolutizmus / abszolút monarchia (1 pont)

7. Az 1848–49-es szabadságharc (Összesen 4 pont.)

a)

1.	2.	3.
B	A	C

(Helyes sorrend: 1 pont)

Állítás	A) betűjelű forrás	B) betűjelű forrás	C) betűjelű forrás	Mindhá rom	Egyik sem
b) A dokumentum alapján Ferenc József törvényes uralkodó.	X				
c) A független magyar minisztérium az örökös tartományok igazgatását is ellátja.					X
d) A dokumentum Erdélyt nem tekinti Magyarország részének.	X				
e) Elismeri, de egyben korlátozza a Habsburg uralkodó végrehajtó hatalmát.		X			

(Elemenként 0,5 pont.)

- f) alkotmányos monarchia / alkotmányos királyság (1 pont)

8. A fasiszta Olaszország (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Az ókorra. /Az ókori római történelemre. / A Római Birodalom időszakára. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) A terjeszkedést (Afrikában / a Földközi-tenger medencéjében). *vagy* A Római Birodalom helyreállítását. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Mussolini / a fasiszták hatalomra jutása. / A Marcia su Roma. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) tengelyhatalmak (szövetsége) / Berlin–Róma tengely (Elfogadható még: Acélpaktum.)

9. Magyarország az első világháborúban (komplex) (Összesen 8 pont.)

- a) Német Császárság / Németország (1 pont)
- b) Olasz Királyság / Olaszország (1 pont)
- c) A Doberdó-fennsík peremén kedvezőbb domborzati helyzetben tudtak védekezni. / Az ellenségnek lejtőn felfelé kellett rohamoznia. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- d) Román Királyság / Románia (1 pont)
- e) Az volt a céljuk, hogy az erőd használhatatlan állapotban kerüljön az ellenség kezére. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- f) (Szovjet)oroszország 1918 tavaszán különbékét kötött, így a hadifoglyok hazatérhettek. / Oroszországban a bolsevikok átvették a hatalmat, így korábban kilépett a háborúból. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

Forrás betűjele	Kép sorszáma
A)	4.
B)	2.
C)	3.
D)	5.

(Elemenként 0,5 pont.)

10. India (Összesen 4 pont.)

- a) B, C, E, H (Elemenként 0,5 pont.)
- b) Gandhi (0,5 pont)
- c) 1947 (0,5 pont)
- d) A hindu–muszlim ellentét miatt India részekre szakadt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ha mindkét elemet tartalmazza. Fél pont nem adható.)* (1 pont)

11. A rendszerváltás társadalmi hatásai (Összesen 4 pont.)

- a) A vándorlási különbözetben a kivándorlók száma is megjelenik. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- b) román (0,5 pont)
- c) népességfogyás / népességcsökkenés (0,5 pont)
- d) munkanélküliség / munkanélküliek száma / munkanélküliek aránya (0,5 pont)
- e) jövedelmi / vagyoni / életszínvonalbeli különbségek (0,5 pont)
(A c, d, e feladatrészekben adott válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- f) (szociális) piacgazdaság (1 pont)

12. Az állam gazdasági szerepe (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a)

Adónem	Törvényrészletek betűjele	
a) általános forgalmi adó	B	F
b) személyi jövedelemadó	A	E

Az egy sorban szereplő válaszok bármilyen sorrendben elfogadhatók.

Állítás	áfa	szja	mindkettő	egyik sem
c) Mértéke Magyarországon európai összehasonlításban viszonylag magas.	X			
d) Egykulcsos adó, mértéke jelenleg 15%.		X		
e) Beszedése az állam feladatainak ellátását biztosítja.			X	
f) Mértéke közvetlenül befolyásolja a fogyasztói árakat.	X			

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az egyházszakadás

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nyugati és a keleti egyház szétválását és a létrejött egyházak közötti fő szervezeti különbségeket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a szkizma / a nyugati és a keleti kereszténység közötti szakadás 1054-ben történt, és rögzíti a két egyház központját: Róma és Konstantinápoly / Bizánc.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. pápa, császár, ortodox, római katolikus.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a két térképvázlat összevetésével, hogy a korai keresztény egyházi központok (pátriárkátusok) közül többet / hármat elfoglaltak az arabok, és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy így Róma és Konstantinápoly vetélkedhetett tovább a keresztény egyház vezető szerepért.	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. a konstantinápolyi pátriárka fellépett a latin szertartású keresztények ellen; a nyugati és a keleti egyház között különbség volt a szentáldozás terén; a konstantinápolyi pátriárka magát a pápával egyenrangúnak tekintette / az egész keresztény egyház fejének nyilvánította magát / elutasította Róma uralmi törekvéseit; a római pápa bírálta a pátriárkát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az egyházszakadás során létrejött római katolikus egyházat a római pápa, az ortodox / görögkeleti egyházat a konstantinápolyi pátriárka vezette; a két egyházi vezető kölcsönösen kiátkozta egymást).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egyet a nyugati és a keleti egyház szervezeti különbségei közül (pl. a nyugati egyház nyelve a latin, a keletié a görög lett; a nyugati egyházban kötelező lett a papi nőtlenség / a cölibátus, keleten nem; nyugaton az egyház egységes szervezet maradt, keleten nem; nyugaton az egyház függetlenné vált a világi hatalomtól, keleten világi függésbe került; az egyházi vagyon szerepe nyugaton jelentős volt, keleten kisebb; nyugaton és keleten is voltak szerzetesek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a latin az egész középkorban a nyugati egyház kizárólagos nyelve maradt; keleten a görög a Bizánci Birodalom köznyelve volt; keleten a létrejövő szláv egyházak nyelve a nemzeti nyelv lett; a katolikus egyházban a 11. században vált kötelezővé a cölibátus; az ortodox egyházban csak a püspököktől követelték meg a cölibátust; a katolikus egyház szervezete hierarchikus; a szláv népek önálló / autokefál / nemzeti egyházakat hoztak létre; keleten a pátriárkák függetlenek voltak a konstantinápolyitól; a katolikus egyház az investitúraharc során tisztázta a világi hatalomtól való függetlenségét; a keleti egyház a Bizánci Birodalom része volt / a bizánci császár elnökölt a zsinatokon / ő nevezte ki a konstantinápolyi pátriárkát; a katolikus egyház hatalmas	0–3

	földbirtokokkal rendelkezett; nyugaton szerzetesrendek alakultak ki; keleten minden kolostor önálló volt).	
	E2 Rögzít és megállapít egy-egy további elemet az előző tartalmi elemekben felsoroltak közül.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. A második világháború

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló alapvetően a Szovjetunió elleni német hadjárat okait és körülményeit mutatja be, valamint azt, hogy ez miért jelentett fordulópontot a háború menetében. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a hadjárat 1941. június 22-én indult, és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Lengyelországot Németország már legyőzte / Németország és a Szovjetunió felosztotta, a Szovjetunió bekebelezte a balti államokat, a támadás fő csapásirányai Leningrád, Moszkva és Kijev voltak).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nemzetiszocialista / náci, kommunista, villámháború / hadjárat, élettér / fajelmélet.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Hitler célja a keleti élettér megszerzése volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fajelmélet alapján a szlávokat / oroszokat alacsonyabb rendűnek tekintették; a két ország között ideológiai ellentét is volt; a kommunizmust is a zsidók művének tartották a náci).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. Németország megszegte a megneemtámadási egyezményt / a Molotov–Ribbentrop-paktumot; a támadás meglepetésszerű volt; a támadás német sikereket eredményezett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország és a Szovjetunió eddig szövetségeseknek voltak tekinthetők; a Szovjetunió nem készült fel a támadásra; valójában mindkét fél ideiglenesnek szánta az egyezményt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a Szovjetunió elleni hadjáratot villámháborúnak tervezték, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kezdetben sikeres volt a német támadás; a villámháború az év végére elakadt; Leningrádot nem akarták / Moszkvát nem tudták elfoglalni; Finnország és Románia is részt vett a támadásban; később Németország más szövetségesei / csatlósai is csatlakoztak – pl. Magyarország).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Szovjetunió elleni támadással kibővült a Hitler-ellenes szövetség; és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz	0–3

	(pl. Nagy-Britannia szövetségesének tekintette a Szovjetuniót; az Egyesült Államok a Szovjetunióknak is szállított fegyvereket; hosszabb távon kétfrontos háborút tett lehetővé; később lehetővé tette a szovjet terjeszkedést).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Magyarország a 18. században (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a demográfiai és etnikai változásokat mutatja be a 18. századi Magyarországon. Válaszában kitér a vallási viszonyok átalakulására is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy témához kapcsolódó időbeli elemet (pl. Magyarország újraneépülése a török kor után történt, karlócai béke: 1699, szatmári béke: 1711, népszámlálás II. József korában / a 18. század végén volt).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, megjelöl nemzetiségi többségű területeket / a peremvidékeken a nemzetiségek voltak többségben, a Kárpát-medence közepén megmaradt a magyar többség).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. népesség, népsűrűség, kormányzat, adó.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi szakkifejezéseket: pl. betelepítés, betelepülés, nemzetiség, jobbágy.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. mértéktelenül sok volt az adó; a háborús pusztítások miatt elnéptelenedett / elszegényedett az ország), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a török kor / Rákóczi-szabadságharc pusztításai / járványai okozták ezt a helyzetet; hiányzott a munkaerő; a volt Hódoltság területén alacsony volt a népsűrűség; nem / alig növekedett a lakosság a középkor végéhez képest; a népességnövekedés üteme elmaradt a nyugat-európaiktól).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Kollonich szerint az ország újraneépítését betelepítésekkel kell megoldani; adókedvezményeket / házat / szabad költözési jogot adtak a betelepülőknek; elsősorban németeket kívántak betelepíteni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az udvar szervezte a betelepítéseket; adózók számát kívánták növelni; a kedvezmények csak átmeneti jellegűek voltak; az udvart németesítési szándék vezette; a magyarok ellenállását akarták	0–3

	<p>ezzel gyengíteni; a svábok betelepítésével katolikusok számának növelése is a célok közé tartozott).</p> <p>F3 Rögzíti a diagram egy lényegi elemét (pl. Magyarország soknemzetiségűvé vált; a magyarok csak relatív többséget alkottak / kisebbségbe kerültek az országban), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. betelepítéseknek / bevándorlásnak köszönhetően jelentősen nőtt az ország lakossága; a peremterületeken a nemzetiségek alkottak többséget).</p> <p>F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a román felkelők kegyetlenkedtek a magyarokkal; saját vallásuk felvételére kötelezték a magyarokat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a parasztfelkelés a soknemzetiségű Erdélyben történt; a románok többnyire ortodox vallásúak voltak; ebben az esetben a vallás egybeesett az etnikai hovatartozással; a korszakban a konfliktusok vallási / életmódbeli különbségekből adódtak).</p>	
		0–3
		0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt a spontán bevándorlással kapcsolatosan (pl. elsősorban a környező népeket érintette; a peremterületekre érkeztek a bevándorlók; a földesurak ösztönözték a bevándorlást), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a bevándorlók a belső vándorlás során felszabadult területeket népesítették be; a földesurak ideiglenes kedvezményeket adtak; a munkaerőhiány ezzel megszűnt; megnevez legalább két bevándorló népcsoportot).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt a belső vándorlással kapcsolatban (pl. a peremvidékek felől az Alföldre / volt hódoltsági területre irányult; hegyvidéki területekről a síkság felé irányult; a sűrűbben lakott területekről a gyéren lakott volt hódoltsági területekre irányult), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. megnevez legalább két, a belső vándorlásban részt vevő népcsoportot; hozzájárult a népsűrűség kiegyenlítéséhez; a jobb életkörülmények / kedvezmények / földbőség vonzotta az embereket.)	0–3
	E3 Rögzít egy tényt a vallási viszonyok átalakulásával kapcsolatban (pl. az udvar elsősorban katolikusokat telepített be; a bevándorlók legnagyobb számban ortodoxok voltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgok a betelepítést az ellenreformáció eszközeként is kezelték; a katolikus németek betelepítésétől a dinasztiahoz való hűség növekedését várták; a szerbek egyházi autonómiát is kaptak; megjelent a görögkatolikus irányzat; a magyarok körében a katolikus vallás ismét többségbe került).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A Kádár-korszak válsága

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Kádár-korszak válságához vezető gazdasági folyamatokat és azok társadalmi hatásait tárja fel. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a Kádár-korszak válsága (az 1970-es évek második felére és) az 1980-as évekre tehető, vagy rögzíti, hogy a Kádár-korszak 1989-ben ért véget.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország a szovjet tömb része volt, az Nemzetközi Valutaalaphoz való csatlakozás a nyugathoz / az Egyesült Államokhoz való közeledést jelentett).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. válság, külkereskedelem, jövedelem, életszínvonal.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tervgazdálkodás / tervutasításos rendszer, eladósodás / államadósság, infláció / reálbérek, második gazdaság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás lényegét (Magyarországon – Európa más államaihoz hasonlóan – egyre lassult az össztermelés növekedése / a gazdasági növekedés), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a gazdasági növekedés lassulását az olajválság indította el; a szocialista országok / Magyarország gazdasága kevésbé tudott alkalmazkodni a megváltozott világgazdasági környezethez; egyre kevésbé voltak fenntarthatók a magas szociális kiadások).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a behozatali árak egyre nagyobb mértékben haladták meg a kiviteli árakat; cserearányromlás következett be), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez növelte a költségvetési hiányt; eladósodáshoz vezetett).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Magyarország belépését az IMF-be titokban készítették elő; Kádár János szükségesnek tartotta Magyarország belépését az IMF-be; a Szovjetunió végül tudomásul vette Magyarország belépését az IMF-be), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarország volt az első szocialista ország, amelyik belépett az IMF-be; a pénzügyi összeomlás elkerülése tette szükségessé ezt a lépést; ezáltal hitelekhez jutott az ország; reformok nélkül csak átmeneti megoldást jelentett).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás lényegét (Magyarországon többet kellett dolgozni elektromos háztartási eszközök / tartós fogyasztási cikkek megvásárlásáért), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarországon kevesebben jutottak hozzá tartós fogyasztási cikkekhez; alacsonyabb volt az életszínvonal).	0–3
	E1 Rögzíti a Kádár-kori Magyarország gazdaságának egy általános jellemzőjét (pl. a vállalatok túlnyomó többsége állami	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	kézben volt; tervgazdálkodás folyt; hivatalosan teljes foglalkoztatás volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az 1980-as években új jogszabályokkal könnyítették a kisebb magánvállalkozások létrehozását; egyre nagyobb teret nyert a magánszektor; a tervgazdálkodás nem volt a hatékony / a magánszektor hatékonyabb volt; a tervgazdálkodás nem tudott rugalmasan alkalmazkodni a változó piaci környezethez; a gazdaságirányítás túl bürokratikus volt; a valóságban létezett a „kapukon belüli munkanélküliség”).	
	E2 Rögzíti, hogy infláció volt / csökkentek a reálbérek, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez összefüggött az államadósság növekedésével; az életszínvonal csökkenésével járt; sokan mellékállás(ok) vállalására kényszerültek; ez növelte a rendszerrel szembeni elégedetlenséget / hozzájárult az ellenzéki mozgalmak megerősödéséhez).	0–3
	E3 Rögzíti a második gazdaság kialakulását, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. sokan így próbálták fenntartani korábbi életszínvonalukat; ez rossz hatással volt a lakosság egészségi állapotára; ennek hatására növekedtek a jövedelmi különbségek; nyilvánvalóvá vált az állami gazdaságpolitika fenntarthatatlansága).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Középkori királyi jövedelmek (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően királyi jövedelmek alakulását mutatja be Magyarországon 1000–1490 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két, a témával kapcsolatos alapvető évszámot az Árpád-korból (pl. Szent István uralkodása: 997/1000/1001–1038; II. András uralkodása: 1205–1235; Aranybulla kiadása: 1222; Árpád-ház kihalása: 1301).	0–2
	T2 Rögzít legalább két, a témával kapcsolatos alapvető évszámot a 14–15. századból (pl. I. Károly uralkodása: 1308–1342; Hunyadi Mátyás uralkodása: 1458–1490).	0–2
	T3 Rögzít a témával kapcsolatban két térbeli elemet (pl. Magyarország a középkorban közép-európai regionális hatalom volt; a királyi birtokok inkább az ország középső, jobb adottságokkal bíró területein terültek el; a legfontosabb nemesfém bányák a Felvidéken / királyi birtokokon működtek; említ két konkrét bányavárost / bányavidéket; Bécs árumegállító jogát kikerülő kereskedelmi utat terveztek; stb.).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, hatalom, földbirtok, adó.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. monopólium, regálé, kapuadó, rendkívüli hadiadó.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény az ábra alapján (pl. Szent István bevételeinek legnagyobb részét a királyi földbirtokok jövedelmei jelentették; a 11. században a regáléjövedelmek még csekély szereppel bírtak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a királyi birtokok az ország területének kétharmadát tették ki; a király jövedelmeit az ország folytonos bejárásával élte fel; a királyi jövedelmeket helyben a várispánok kezelték; a korabeli kezdetlegesebb gazdasági szerkezet nem tette lehetővé a regáléjövedelmek magas arányát; az árutermelés / pénzgazdaság még kezdetleges szinten állt).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a 13. század elején a király / II. András a birtokait gyors ütemben eladományozta, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a birtokok adományozása miatt a domaniális jövedelmek visszaestek; a domaniális jövedelmeket csak helyben lehetett felhasználni; a kieső jövedelmeket regáléjövedelmekkel kívánta pótolni; a király jövedelmei csökkenése és rendszeres háborúi miatt folyton pénzszűkében volt).	0–3
	F3 Rögzíti az ábra alapján, hogy a 13. századra megnövekedtek királyi monopóliumokból származó bevételek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az országba érkező hospesek / bányászok segítségével egyre több bányát nyitottak; a fejlődő kereskedelem miatt a pénzverés / a sókereskedelem is növekedett; II. András a monopóliumokat bérbe adta, így biztosítva innen származó jövedelmeit; a király a tárnokmesteri tisztség	0–3

	létrehozásával segítette a monopóliumokból származó jövedelmek növelését).	
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. korábban azok a földek, ahol nemesfémeket találtak, birtokcsere útján a király kezébe kerültek; a birtokosok igyekeztek eltitkolni a földjükön talált nemesfémeket; a nemesek nem kívánták elcserélni birtokukat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király érdekeltté kívánta tenni a birtokosokat a nemesfém bejelentésében; I. Károly eltörölte a kötelező birtokcserét; a bányászok által fizetett bányabér egyharmadát a földbirtokosnak hagyta).	0–3
	F5 Rögzíti a forrás alapján, hogy Mátyás a jobbágytelken működő háztartások számától tette függővé az adó mértékét, és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz (pl. a király ezáltal jelentősen növelte az adóalapot; ezt az új adónemet szokták füstpénznek nevezni; az adónem átnevezésével a korábban adott mentességek is megszűntek).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti egy lényeges tényről II. András pénzügyi politikájával kapcsolatban (pl. II. András király fokozottan támaszkodott a pénzrontásra; gyakran élt a kamara hasznával / pénzbevételekkel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az új pénzt kevesebb nemesfém tartalommal hozták forgalomba; a pénzváltásért illetéket számítottak fel / kevesebb pénzt adott vissza a király az új pénzből; a pénz elértéktelenedése komoly társadalmi elégedetlenséghez / az Aranybulla kiadásához vezetett; a király a trónharcok és hadjáratai miatt folytonosan pénz szűkében volt; II. András a pénzügyi politika irányítására hozta létre a tárnokmesterei tisztséget).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy I. Károly bevezette a kapuadót, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek értelmében minden jobbágyporta után pénzbeli adót szedett a király; a kapuadót az aranyforint bevezetése miatt kieső kamara haszná pótlására vezette be a király; a kapuadó tanúskodik arról, hogy a korszakban Magyarországon már kiterjedt pénzgazdálkodás volt; a kapuadó beszédét a fellendülő magyarországi bányászat is segítette).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy I. Károly uralkodása idején lényeges királyi bevételként vált a harmincad(vám), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az intézkedés értelmében a vámszedő helyeken az áru értékének harmincadát / 3%-át szedték be vámként; a vám kivetése a magyarországi kereskedelem fejlődéséről tanúskodik; a vámbevételek növelése érdekében állapodtak meg Visegrádon az uralkodók új kereskedelmi út létesítéséről).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy Mátyás legfontosabb bevétele a rendkívüli hadiadó volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hadiadót a török veszélyre hivatkozva vetette ki az uralkodó; előfordult, hogy évente kétszer is szedte; a hadiadó mértéke évi 1 forint volt; a király nyomására az országgyűlés rendszeresen megszavazta; a nagymértékű adóterheket nehezen tudták előteremteni a jobbágyok).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3

<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

18. A reformkori és a dualizmus kori magyar államszervezet (komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az reformkori, valamint a dualizmus kori magyar állam szervezetét és működését hasonlítja össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a reformkor időbeli határát: 1825/1830/1832–1848.	0–2
	T2 Rögzít, hogy a dualizmus kora 1867-től 1918-ig tartott.	0–2
	T3 Rögzít a reformkori államszervezettel kapcsolatban legalább egy térbeli elemet (pl. a király / a magyar kancellária Bécsben székelt; az országgyűlés / a magyar kamara Pozsonyban működött; a nádor / Helytartótanács Budán működött; Erdélyt / a Határőrvidéket Magyarországtól elválasztva igazgatták) és rögzíti, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.	0–2
	T4 Rögzít a dualizmus kori államszervezettel kapcsolatban legalább egy térbeli elemet (pl. az ország központja Pest-Buda / Budapest lett; Pest-Budán / Budapesten székelt a kormány / az országgyűlés; az egész Magyar Királyságot egyesítették; a közös minisztériumok Bécsben működtek), és rögzíti, hogy a korszakban Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, hatalom, kormány, közigazgatás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. rendi monarchia, alkotmányos monarchia, helytartótanács, felelős kormány.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján a királyi hatalom korlátairól a reformkorból (pl. az uralkodó csak az országgyűlés hozzájárulásával sorozhatott újoncokat; a rendek tiltakoztak az önkényes királyi sorozás ellen), rögzíti, hogy a dualizmus korában a király a végrehajtó hatalmat csak a kormányon keresztül gyakorolhatta, és ezekkel kapcsolatban megállapítja, hogy a reformkorban csak az adó- és újoncmegajánlás korlátozta a király hatalmát, míg a dualizmus korában (végrehajtó) hatalmának jelentős részét a kormány vette át.	0–4
	F2 Rögzít az ábra alapján egy lényeges tény a reformkori kormányzat szervezetéről (pl. a kormányzatot udvari kormányiszékek / kollegiális intézmények alkották; felsorolja az udvari kormányiszékeket; a kormányzat tagjait az uralkodó saját elképzelései szerint nevezte ki; a kormányiszékek egymástól függetlenül működtek), valamint rögzít egy lényeges tény az ábra alapján a dualizmus korának kormány szervezetéről (pl. a kormányt miniszterek alkották; a miniszterelnököt a király nevezte ki; a minisztereket a miniszterelnök javasolta; a minisztereket / kormányát a miniszterelnök fogta össze), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a reformkorban az országot kollegiális testületek igazgatták, míg a	0–4

	dualizmus korában egyszemélyi vezetők alkották a kormányt; a kormányzat mindkét időszakban nagyjából hasonló ügykörök szerint szerveződött).	
	F3 Rögzít egy lényeges tény az ábra alapján a reformkori vármegyei közigazgatásról (pl. a vármegyék működését a Helytartótanács felügyelte; a vármegyei tisztviselőket választották; a választott tisztségek befolyása volt erősebb; ez volt a nemesi vármegye intézménye), rögzít egy lényeges tény az ábra alapján a dualizmus kori vármegyei közigazgatásról (pl. a vármegyék működését a kormány felügyelte; a vármegyei tisztviselőket a főispán nevezte ki; a kormány által kinevezett tisztségek befolyása volt erősebb; ekkor alakult ki a polgári vármegye intézménye) és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a nemesi vármegye a helyi érdekeket képviselte, míg a polgári vármegye a központi akaratot hajtotta végre; a vármegyei rendszer átalakítása hatékonyabb / modernebb államigazgatáshoz vezetett).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Magyarországon a reformkorban rendi monarchia működött, továbbá rögzíti, hogy a dualizmus korában alkotmányos monarchia jött létre, és ezekkel kapcsolatban megállapítja, hogy a rendi monarchia esetében az uralkodó és a rendek közösen igazgatták az országot, míg a dualizmus korában a végrehajtó hatalom a kormány kezébe került / a király szerepe csökkent).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy a reformkorban a kormányzat nem volt felelős / az uralkodónak volt felelős, továbbá rögzíti, hogy a dualizmus korában érvényesült a kormányzati felelősség, és ezekkel kapcsolatban megállapítja, hogy az reformkori kormányzat sorsa csak a király kegyétől függött / a királynak tartozott elszámolással, míg a dualizmus korában a kormány az országgyűlésnek felelt / a kialakult gyakorlat szerint az országgyűlési többséget alkotó párt tudott kormányozni.	0–4
	E3 Rögzíti, hogy a reformkorban Magyarországon rendi alapon szerveződött az országgyűlés, valamint rögzíti, hogy a dualizmus korában népképviselői országgyűlést hoztak létre, és ezekkel kapcsolatban megállapítja, hogy a reformkorban az országgyűlési részvétel születési előjogoktól függött, míg a dualizmus korában a teljes társadalom országgyűlési részvételét a cenzus korlátozta.	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

2. <https://lifeexaminations.files.wordpress.com/2011/04/feudalism3.jpg>

4. Általános társadalomföldrajz I.-II. Dialóg Campus Kiadó - Nordex Kft. 2014. 8.

6. <http://pwerth.faculty.unlv.edu/Blankmap-Europe-1815.jpg>

8. <http://www.cosevecchie.com/mussolini20.htm>

<https://www.akg-images.co.uk/CS.aspx?VP3=SearchResult&ITEMID=2UMDHUNZE6ZN&LANGSWI=1&LANG=German>

9. <https://ng.hu>

<https://www.pinterest.fr>

<http://archiv.erdmost.hu>

<https://honvedelem.hu>

<https://europecentenary.eu>

11. <https://slideplayer.hu/slide/1884998/> (Fazekas Károly közgazdász előadása)

<http://beszelo.c3.hu/onlinecikk/mennyire-lett-kifosztva-a-tarsadalom> (TÁRKI-kutatás, 2012)

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001a.html (KSH adatok, születések és halálozások száma)

Hablicsek László: A nemzetközi vándorlás hatása Magyarország népességének változására (az 5/0084/2002-es számú NKFP kutatás keretében) <file:///C:/Users/otthon/Downloads/613-%23%23default.genres.article%23%23-426-1-10-20150202.pdf>

15. Történelem Atlasz OFI, 2017.

16. Dupcsik–Repárszky–Ujvári: A globális világ felé. Bp. 2002.

Csizmadia Ernő: Az MSZMP agrárpolitikája és a mezőgazdaság. Bp. 1984. 45. o.

https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_12/lecke_04_028

18. Száray Miklós: Történelem 11. A hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok számára. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet.